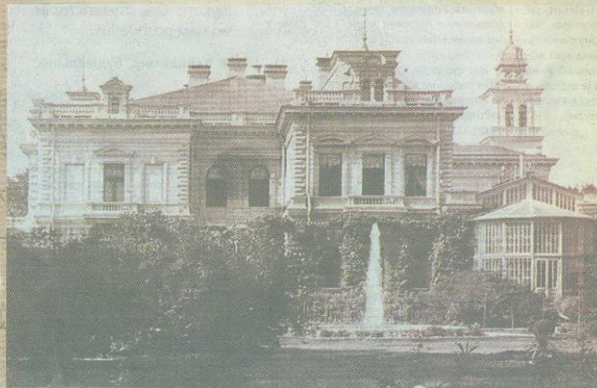

Старовинна садиба – німий свідок минулого

Недаремно архітектуру називають і літописом історії людства і музикою, що застигла в камені. На формування людини – її світогляду, смаків, моральних якостей впливає оточуюче середовище. А від формування людини залежить формування суспільства в цілому. Як від природи, так і від архітектури багато в чому залежать життєві пріоритети, розвиток та становлення особистості.

Київщина, садиба Лещинських. Фото поч. XX ст.

Однок старовинна садиба – це не тільки архітектура. В першу чергу – це люди того часу, місцева еліта, що реально впливала на економічний, соціальний, культурний розвиток нашого краю. Кондратьєви, Кухоль-Яснопольські, Траскiни, Капiнсти, Терещенки, Харитоненки та багато інших – відомі дворянські родо-води, чия династія формували не тільки економіку, але й культуру, історію, традиції Сумщини.

У нашому урбанізованому світі вже немає такого феномену, як старовинна дворянська садиба сільської місцевості. Вона несла в собі набагато більше функцій, ніж просто житло, оселя. Садиба (палац) була архітектурним пам'ятником, вершиною будівельного мистецтва. Обов'язково біля садиби було висаджено парк, зелену зону з дотриманням вимог ландшафтного дизайну. Навколо садиб не було високих парканів, як це модно сьогодні. У дореволюційний час в провінції фактично не було музеїв. Садиби з їхніми приватними колекціями, антикварними меблями, картинами та іншими предметами виконували культурну

функцію. У садибах зазвичай були зібрані великі бібліотеки, тобто здійснювалася просвітницька функція. Тут влаштовувалися концерти, вистави, запрошувалися відомі артисти. У побутовій атмосфері дворянської садиби органічно переплітались господарські, житлові будівлі, неповторна краса української природи, культури різних верств (аристократії, козацької старшини, інтелігенції), елементів народної культури.

Старовинні садиби пережили декілька періодів своєї історії. В середині XVIII ст. з'являється «Маніфест о вольности дворянської» (1762 р.) щодо відкриття дворянству обов'язкової служби («Жалованные грамоты дворянства» (1785 р.), в яких заохочувався розвиток «вотчинного» дворянства. Скасування в 1861 році кріпосного права, реформи та зміни в Російській імперії здебільшого негативно вплинули на долю старовинних садиб. Хоча починали з'являтися садиби нових поміщиків, буржуазії більш сучасного та помпезного стилю, але не завжди витонченого смаку. Революція 1917 року

та подальші події знищили переважну більшість дворянських гнізд, розмили по всьому сапу їхніх власників. Доля тих приміщень, що вцілили, була непростю. Вони використовувалися під комуни, склади, дитячі будинки, лікарні та санаторії. Але збудовані вони були настільки добротно, з душею, що їм вдалось уціліти до наших часів. Сьогодні, як ніколи, гостро стоїть питання збереження культурного та історичного спадку, і старовинні садиби, палаці, що, займають у нашій історії чільне місце, на жаль, знаходяться на межі знищення та вимирання. Колись на території Сумщини були сотні садиб та палаців. Зараз залишилися десятки, але найближчим часом вони перетворяться в одиниці, якщо не зміниться ставлення всіх: влади, громадських та політичних організацій, установ та організацій, що причетні до даного питання та просто небайдужих громадян.

У межах освітньо-соціального проекту ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України» та Сумського обласного центру

позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю «Старовинні садиби Сумщини: вітчизняне минуле – створюємо майбутнє» проведено цикл заходів (виставки, наукові конференції, презентації та ін.). Зокрема на науковій конференції школярів, що відбулась у березні 2013 р., були заслухані численні доповіді-презентації на дану тему. І потрібно було бачити, з яким натхненням і щирістю розповідали діти про свідків нашого минулого – старовинні садиби, про видатних людей нашого краю, про красиві місця та чудову природу. До проекту долучилась також газета «Сумщина» і в межах святкування 75-річчя створення нашої області до уваги читачів буде надано цикл статей про старовинні садиби Сумщини, підготовлений саме за матеріалами, зібраними учнівською молоддю.

Сергій ТИХЕНКО,
науковий співробітник
ДВНЗ «Українська
академія банківської
справи Національного
банку України»